

Alsof ze me een bak koud geworden havermout voorzetten

Nelleke Noordervliet, schrijver en lid van de Akademie van Kunsten

Mei 2021

Alsof ze me een bak koud geworden havermout voorzetten... Met lange tanden begin ik, schuif het bord van me af. En hoor mijn moeder: 'In de oorlog...' Ja, in de oorlog. Ik probeer het. Eet. Ik laat de brij van woorden op spitzens dansen, lees ze ademloos van spanning voor, bouw er torens van Babel van, knijp ze als tubes verf uit over mijn canvas. Vergeefs. De verbeelding wil maar niet aan de macht komen. De verbeelding heeft groot gelijk.

De delen van de verkiezingsprogramma's die ons als makers direct aangaan bevatten vrome woorden, plichtmatige woorden, overspannen woorden, korte woorden, goedbedoelde woorden, want 'we moeten het ook even over kunst en cultuur hebben.' Zelden krijgen de paragrafen over onweegbare waarden een golf amendementen op partijcongressen. Het zijn hamerstukken. De partijen laten er hun sleutelwoorden op los. Dan krijgt de tekst veel 'inclusiviteit' of 'gelijkheid' of juist 'diversiteit', of 'trots'. Wat dat betreft laten kunst en cultuur alles toe. Hoeren zijn het. Eén partij houdt het kort: de PVV vindt dat alle subsidies voor kunst en cultuur moeten worden afgeschaft en verder kan het ze geen reet schelen. De PVV-stemmer geeft er niet om. Hij wantrouwt alles. Die kunstenaars gaan hun gang maar, maar niet van mijn centen. Dat is tenminste eerlijk. Daar kan de kunstenaar zich toe verhouden.

De programma's zijn papieren façades. Erachter kan niet gewoon worden. Uit de geduldige woorden wordt in ieder geval eens te meer duidelijk dat politiek en kunst in hun wezen nogal aan elkaar tegengesteld zijn. Kunstenaars zoeken de grenzen van de regels op, herschrijven ze, blazen ze op, hebben er lak aan, vinden nieuwe uit. En als ze de traditie eerbiedigen dan op hoog niveau. Politiek daarentegen is het compromis, het stellen van grenzen, het aanmeten van keurslijven, het formuleren van regels. De politiek zou baat kunnen hebben bij de creativiteit van kunstenaars, en soms zien we een politicus die in zijn optreden en visie blijk geeft van artistieke bevlogenheid, maar die wordt al snel ingekapseld en onschadelijk gemaakt of verdwijnt van het toneel.

Moet de overheid en dus de politiek kunst en cultuur bevorderen en steunen? Dat is de eerste vraag. Ja, zeg ik, zoals de overheid wegen aanlegt en openbaar vervoer bevordert: het zijn middelen om elkaar te bereiken. Noodzakelijk. Zonder vrome of loze woorden.

'Fair practice.' Ja natuurlijk. Hap slik. 'Auteursrecht.' Jaja. Hap slik. 'Erfgoed toegankelijk voor iedereen.' Top. Hap slik. 'Bibliotheek maatschappelijk belangrijk.' Natuurlijk. Hap slik. 'Streng controleren op diversiteit en inclusiviteit.' En dan? Hap slik. 'Wij willen dat er in deze zware tijd voor de zorg altijd voldoende ruimte is voor

zingeving. Dit geldt voor ouderen en patiënten, maar ook voor de professionals in de zorg.' Pardon? Bij kunst en cultuur? Hap slik. 'Het is het waard te investeren in kunst en cultuur.' Hè? Wat is 'waard'? Wat is 'het'? Hap slik. 'Er wordt een investeringsverplichting ingesteld voor de Nederlandse film en series, zodat de opbrengsten gebruikt kunnen worden om weer nieuwe content te kunnen maken.' Hm. Nogal gratis opgemerkt, zou ik zeggen. Hap slik hap slik enzovoort.

Ho, stop! Lekker makkelijk, die cynische toon!

Wat moeten politici zeggen? Wat moeten ze doen?

Wij kunstenaars moeten dat bord havermout opzijschuiven, een eigen beginselverklaring en een eigen program schrijven, waaraan we elke vier jaar de politieke programma's toetsen!

Maar...

Help, ik voorzie hooglopende meningsverschillen, zouteloze compromissen, betekenisloze sleutelwoorden, identiteitskwesies, uitsluitingen, slaande deuren, geheim overleg, tubes verf die we op elkaar uitknijpen, striemende hekeldichten, schokkerige docu's, schrille kakofonieën.

Wat ga ik doen op 17 maart? Ik weet het: als het hele program me voldoende bevalt - en dat blijft moeilijk - bevalt de paragraaf over de kunsten me ook. Verder vind ik dat het gesprek van de Akademie met politici minder vrijblijvend en frequenter moet zijn. Havermout, nee.